

Predlog, citiranje ni dovoljeno.

Szakmai érettségi tantárgyi vizsgakatalógus
Predmetni izpitni katalog za poklicno maturo

Magyar nyelv mint anyanyelv

Madžarščina

A tantárgyi vizsgakatalógus a **2025.** évi tavaszi vizsgaidőszaktól érvényes az új megjelenéséig. A katalógus érvényességéről az adott évben az az évi Szakmai érettségi vizsgakatalógus rendelkezik.

Ljubljana 2023

Državni izpitni center

Predlog, citiranje ni dovoljeno.

SZAKMAI ÉRETTSÉGI TANTÁRGYI VIZSGAKATALÓGUS – MAGYAR NYELV MINT ANYANYELV
Predmetni izpitni katalog za poklicno maturo – Madžarščina

A katalógust készítették:

dr. Kolláth Anna
dr. Merényi Annamária
Sabo Sibila

A magyar fordítás lektora:

dr. Gróf Annamária

A vizsgakatalógust a Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa a **2017. február 16-i, 182. ülésén fogadta el, és a 2025. évi tavaszi vizsgaidőszaktól az új vizsgakatalógus hatályba lépéséig érvényes.** A katalógus érvényességéről az adott évben az az évi Szakmai érettségi vizsgakatalógus rendelkezik.

© Državni izpitni center, 2023

Minden jog fenntartva.

Kiadta:

Državni izpitni center

A kiadásért felel:

dr. Darko Zupanc

Szerkesztők:

mag. Mateja Jagodič
Joži Trkov

Tervezés és tördelés:

Jana Lavtar

Ljubljana 2023

ISSN 2385-8516

TARTALOM

1	BEVEZETŐ	4
2	A SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA CÉLJAI	5
3	A VIZSGA SZERKEZETE ÉS ÉRTÉKELÉSE	7
3.1	A vizsga szerkezete	7
3.2	Feladattípusok és mintafeladatok.....	8
3.3	A vizsga értékelése	12
4	A VIZSGA TARTALMA	15
4.1	Nyelv.....	15
4.2	Irodalom.....	16
5	A KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ JELÖLTEK	20
6	MELLÉKLET	21
7	AJÁNLOTT IRODALOM	21

1 BEVEZETŐ

A magyar nyelv mint anyanyelv szakmai érettségi követelményrendszere (tantárgyi vizsgakatalógusa) azoknak a diákoknak készült, akik a kétnyelvű (szlovén–magyar) középiskola

- négyéves szakközépiskolai programjaiban 487 órában anyanyelvként tanulják a magyart,
- hároméves szakiskolai programjában (213 órában), majd azt követően a kétéves kiegészítő programban (276 órában) anyanyelvként tanulják a magyart.

A vizsgakatalógus tartalma és feladata megegyezik a magyar nyelv mint anyanyelv érvényben levő tanterveivel (*Magyar nyelv mint anyanyelv. Tanterv. Szakközépiskola: 487 óra, Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program: 276 óra, valamint Magyar mint anyanyelv. Tanterv. Óraszám: 213*).¹ A katalógus tartalmazza a szakmai érettségi vizsga céljait, szerkezetét, értékelését, követelményeit.

¹ Az érvényben lévő tanterveket – szerzői Pisnjak Mária és László Hermína – a Szlovén Köztársaság Szakképzési Szaktanácsa 2012. február 17-i, 134. ülésén hagyta jóvá. A tantervek elérhetők a <http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2012/programi/Ssi/KZ-IK/katalog.htm>, illetve a <http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2012/programi/SPI/KZ-IK/katlog.htm> weboldalon.

2 A SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA CÉLJAI

► Általános célok

Az anyanyelvi szakmai érettségi vizsga elsődleges célja a vizsgázók készségeinek és az ebben a követelményrendszerben leírt ismereteinek megállapítása. További célja a diákok ösztönzése olyan készségek, valamint nyelvi és irodalmi ismeretek elsajátítására, amelyek

- lehetővé teszik a magyar nyelvű továbbtanulást, illetve biztosítják az élethosszig tartó tanulás nyelvi feltételeit,
- biztosítják a szakmai és közösségi élet gyakorlásához szükséges szóbeli és írásbeli kommunikációs készségeket.

Célja továbbá

- a grammatikai, szövegtani, stilisztikai és általános nyelvészeti ismeretek birtokában a tudatos, nyílt nyelvszemlélet kialakítása,
- az irodalmi művek olvasása és értelmezése képességének fejlesztésével az irodalmi művek megértéséhez nélkülözhetetlen irodalomelméleti és irodalomtörténeti ismeretek elsajátításával a diákok olvasóvá nevelése,
- az anyanyelvi oktatás minőségének és hatékonyságának növelése.

► Konkrét célok

A szakmai érettségi vizsga konkrét célja, hogy megállapítsa a diákok szó- és írásbeli kommunikációs készségét, valamint a tantervben előírt ismeretek és tevékenységek birtoklását. Ezt a jelölt

- két írásbeli feladatlap megoldásával és
- szóbeli vizsgán bizonyítja.

Az 1. számú feladatlapban a jelölt

- olvasott nem művészi (közéleti, hivatalos, publicisztikai, ismeretterjesztő, szak-) szöveg kapcsán bizonyítja szövegértési képességét, nyelvhasználati és nyelvismereti tudását, valamint meghatározott műfajban és terjedelemben (100–150 szó) nem művészi szöveget alkot.

A 2. számú feladatlapban a jelölt

- művészi szöveg(részlet) alapján irányított vagy kevésbé irányított iskolai irodalmi fogalmazást ír 400–600 szóban a szempontoknak megfelelően (megfogalmazza olvasmányélményét; bizonyítja az elolvasott szöveg megértését; feltárja a szöveg formai-szerkezeti jellemzőit, gondolati, érzelmi tartalmát, eszmei mondanivalóját, ezek szerepét a szövegben, véleményét indokolja; a műértelmezés során alkalmazza az irodalomtörténeti és irodalomelméleti fogalmakat).

Predlog, citiranje ni dovoljeno.

A szóbeli vizsgán a jelölt nyelvi és irodalmi kérdésre válaszol úgy, hogy

- tételének kifejtésében érvel, értelmez, elemez,
- az adott művészi szöveget elhelyezi a korban, a szerző életművében, megállapítja témáját, motívumait, elemzi, értelmezi és értékeli a művet,
- megfelelően használja a nyelvészeti, valamint az irodalomelméleti és az irodalomtörténeti szakkifejezéseket,
- tudja használni és értelmezni szakmájának szakszókincsét,
- bizonyítja, hogy tud hangosan és értelmesen felolvasni és köznyelven beszélni, valamint képes a kulturált párbeszédre.

3 A VIZSGA SZERKEZETE ÉS ÉRTÉKELÉSE

3.1 A vizsga szerkezete

► Írásbeli vizsga (az összosztályzat 70%-a)

	Megoldási idő	Az összosztályzat része %-ban	Engedélyezett segédeszközök
1. feladatlap nem művészi (publicisztikai/tudományos-szakmai/tudományos-ismeretterjesztő/ hivatalos) szöveghez kapcsolódó, szövegértést, nyelvi ismereteket és készségeket mérő feladatsor rövid szöveg alkotása megadott szempontok szerint (100–150 szó)	60 perc	40%	kék vagy fekete golyóstoll vagy töltőtoll
2. feladatlap* irányított vagy kevésbé irányított iskolai irodalmi fogalmazás írása (400–600 szó)	60 perc	30%	kék vagy fekete golyóstoll vagy töltőtoll
Összesen	120 perc	70%	

* A jelölt egy tetszőleges irodalmi alkotás, illetve annak részlete alapján

- irányított irodalmi fogalmazást ír a megadott szempontoknak megfelelően;
- kevésbé irányított irodalmi fogalmazást ír olyan szempontok alapján, amelyek lehetővé teszik az önállóbb elemzést és értelmezést.

Az írásbeli vizsga feladatlapjait a Magyar Nyelv és Irodalom Szakmai Érettségi Országos Tantárgyi Bizottsága állítja össze.

► Szóbeli vizsga (az összosztályzat 30%-a)

	Megoldási idő	Az összosztályzat része %-ban
NYELV Nyelvi kérdés nem művészi szöveg vagy szövegrészlet alapján	15 perc felkészülés után	10%
IRODALOM Felolvasás, az olvasott szöveg értelmezése, elemzése	max. 20 perc	20%
Összesen	max. 20 perc	30%

Predlog, citiranje ni dovoljeno.

3.2 Feladattípusok és mintafeladatok

► 1. feladatlap

Zárt végű kérdések:

- feleletválasztás
- kiegészítés
- válaszok egymáshoz illesztése
- besorolás
- csoportosítás
- rövid válasz
- hibajavítás

Nyílt végű kérdések:

- hosszabb válasz
- szövegalkotás

Zárt végű kérdések

Feleletválasztás

Igazak vagy hamisak az állítások? Karikázza be a megfelelő betűjelet!

Az író a műalkotások befogadását tartja igazán fontosnak az oktatásban.	I	H
Új regényének hősében egy különc diákját formálta meg.	I	H
Könyvével elsősorban a gyerekeket akarta megszólítani. (A jelölt bekarikázza a megfelelő választ.)	I	H

Mi a *repülőgépmo* szó utótagjának szövegbeli jelentése? Karikázza be a megfelelő számot!

- A Mintadarab; eredeti terv alapján készült egyedi (ruha)darab.
- B Építmények, szerkezetek méretarányosan kicsinyített mása.
- C Az, akiről vagy amiről kép, szobor, esetleg irodalmi alkotás készül.
- D Valamely jelenség, rendszer jellemzőit, összefüggéseit kifejező matematikai képlet.

Karikázza be a megjelölt stílusréteg két jellemzőjének betűjelét!

- A rövid egyszerű mondatok túlsúlya
- B pontos ismeretek közlése
- C a hatáskeltésre való törekvés hiánya
- D képszerűség

(A jelölt bekarikázza a helyes válasz(ok) előtti betűjelet. Ha a kértnél többet jelöl meg, nem kap pontot.)

Kiegészítés

Egészítse ki a mondatokat értelemszerűen a tisztel ige megfelelő származékaival! Ha kell, toldalékolja is őket!

Mélyen _____ Uram!

A felnőttek iránti _____ meg kell tanítani a fiatalabb generációkat.

Meg _____ érezte magát a díj átvételekor.

(A jelölt a szöveg értelmében pótolja az állítások hiányzó részeit.)

Válaszok egymáshoz illesztése

Írja a vonalra a szó szerkezet fajtáját jelölő betűjelet!

_____ növeli a megosztottságot	A	határozós szó szerkezet
_____ külvárosok toronyházai	B	tárgyas szó szerkezet
_____ faji és vallási	C	minőségjelzős szó szerkezet
	D	mellérendelő szó szerkezet
	E	birtokos jelzős szó szerkezet

Írja az idegen szó elé azt a betűjelet, amely a szó szövegbeli jelentését fogalmazza meg!

_____ vandál (5. bekezdés)	A	germán nép
_____ gettó (7. bekezdés)	B	elkülönített zsidónegyed
	C	elkülönített nemzeti negyed
	D	romboló személy
	E	vegyi elem

Besorolás

Sorolja betűrendbe a szavakat úgy, hogy betűjelüket a megfelelő vonalra írja!

A Afrika, B Amerika, C ami, D ahol, E alszik, F anyyi

1. ____, 2. ____, 3. ____, 4. ____, 5. ____, 6. ____

(Egy hibáért 1 pontot levonunk. Egynél több hiba esetén 0 pont.)

Csoportosítás

Írja a szóösszetételek betűjelét a vonalra!

A nagyvárosaiban	B szaporulat	C lakáskörülmények
D szolgáltatásokból	E feszültségek	F nyomortelepek

Szóösszetételek: _____

Rövid válasz

Határozza meg az 1. bekezdésből kiírt szó szófaját, majd írja a vonalra azt a szót, amelyre utal!

Szófaja:

Amire utal:

ahol _____

Predlog, citiranje ni dovoljeno.

Fogalmazza meg röviden az adott bekezdések témáját!

Bekezdés	Téma
2.	
6.	
7.	

Hibajavítás

Javítsa ki az alábbi mondatok helyesírási hibáit!

Az egyre gyakoribb problémák ösztönöztek minket arra hogy támogassuk az ember és a természet kapcsolatát elemző film készítését. A közel kétórás filmet 2009 Karácsonyán végre a televízió is bemutatta.

(A jelölt kijavítja a helyesírási hibákat. Rossz javításért pontlevonás jár.)

Írja le helyesen írott betűkkel az alábbi tulajdonneveket!

muravidéki magyar rádió _____

zala györgy utca _____

Nyílt végű kérdések

Hosszabb válasz

A 4. bekezdés alapján fogalmazza meg a népmozgás két következményét!

(A jelölt tartalmi, nyelvhelyességi és helyesírási szempontból is megfelelő választ ad.)

Rövid szöveg alkotása

Fejtse ki véleményét kb. 120 szóban a fiatalok/diákok olvasási szokásairól!
Segítségül kínálunk néhány szempontot.

Milyen gyakran olvasnak a diákok? Mit olvasnak: könyvet, újságot vagy mást? Könyv vagy internet? Mik a kedvenc olvasmányaik? Járnak-e könyvtárba? Vásárolnak-e könyveket? Szívesen olvassák-e a kötelező olvasmányokat?

► 2. feladatlap

Nyílt végű kérdések (a jelölt szempontok alapján ír)

Irányított irodalmi fogalmazás Antoine de Saint-Exupéry A kis herceg című regényének részlete alapján

Szempontok:

- Ismertesse a regényrészlet témáját és az írói elbeszélésmódot!
- Mutassa be a kis herceget, majd vizsgálja meg az üzletemberrel való találkozását! Elemezze a két szereplő birtoklással kapcsolatos nézeteit!
- Foglaljon állást a szövegrészlet utolsó mondatában megfogalmazottakról! Fejtse ki, Ön szerint mi a jelentősége a birtoklásnak, a tulajdonszerzésnek a mai ember életében!

A szempontok sorrendjét nem kötelező követni. Állításait idézetekkel támassza alá! Ügyeljen a dolgozat szerkezetére, a stilisztikai és nyelvi megformálásra!

Kevésbé irányított irodalmi fogalmazás Gyurkovics Tibor A repülő iskolatáska c. novellájának részlete alapján

Szempontok:

Ismertesse a szövegrészlet témáját és az írói elbeszélésmódot! Mutassa be a fiút és a szövegrészletben megjelenített szituációt! Vizsgálja meg a tanár, valamint a főszereplő reakcióját! Fejtse ki véleményét a történetkről! Fogalmazza meg, Ön hogyan nevelné az iskola rendjét, szabályait megszegő diákokat!

► Szóbeli vizsga

A hangos olvasás nagyjából zárt végű feladat, a kérdések megválaszolása, illetve a folytatott beszélgetés inkább nyílt végű feladat.

Predlog, citiranje ni dovoljeno.

3.3 A vizsga értékelése

► Az 1. feladatlap értékelése

A feladatlap összpontszáma 60 pont. Az értékelő tanár a végső eredményt úgy számolja ki, hogy a szerzett pontszámot elosztja 1,5-del. A nem művészi szöveg elemzésének feladatait a megoldókulccsal összhangban értékeljük, a feladatok a feladatlap összpontszámának 80%-át jelentik. A rövidebb szöveg alkotása a feladatlap 20%-át jelenti.

► A 2. feladatlap értékelése

A feladatlap összpontszáma 30 pont. Az (irányított vagy kevésbé irányított) irodalmi fogalmazást a Magyar Nyelv és Irodalom Szakmai Érettségi Országos Tantárgyi Bizottsága által megfogalmazott értékelési útmutató alapján két tanár értékeli, majd az egymástól független értékelés eredményeit egyezteteti.

Az értékelők az irodalmi dolgozatban az alábbiakat értékelik:

Tartalom (22 pont)

Taxonómiai szint	Műveletek	Pont
Ismeret és megértés	Cselekményösszegzés, témameghatározás, problémafelismerés	4
Alkalmazás és elemzés	Példákkal szemléltetve: a szereplők jellemzése, ok-okozati viszonyok és egyéb összefüggések felismerése; közös és eltérő jegyek, adott elemek (hely, idő, magatartásformák, értékrendek stb.) vizsgálata	12
Szintézis és értékelés	Összegzés, értékelés, véleménykifejtés, állásfoglalás, aktualizálás	6

Helyesírás, nyelvhelyesség (4 pont)

- megfelelő nyelvhasználat (alaktani, mondattani, szövegtani megfelelés)
- helyesírás

Stílus (2 pont)

- a szókincs és a nyelvi eszközök gazdagsága, pontos és világos kifejezőmód
- a stílusréteg követelményeinek betartása (szakszavak stb.), a megfelelő szövegalkotási mód kiválasztása

Szerkezet (2 pont)

- a belső és külső szerkezet összefüggése, az egyes részek arányossága
- a szöveg rendezettsége, terjedelme (400–600 szó)

► A szóbeli vizsga értékelésének kritériumai

1. Beszédkészség és beszédkultúra (max. 6 pont)

(A beszélgetésben a vizsgáztató és a jelölt partnerek, nem kívánatos a diák egyoldalú megnyilvánulása.)

A beszédhelyzetnek való megfelelés

Pont	Szempontok
2	A beszédhelyzetnek megfelelő nyelvi és nem nyelvi eszközöket választ.
1	A nyelvi illemszabályokat többnyire betartja, néhol azonban nem a beszédhelyzetnek megfelelő hangnemben vagy hangerővel beszél.
0	Nem tartja be a nyelvi illemszabályokat.

A beszélgetésben való részvétel

Pont	Szempontok
1	Eléggé önállóan vesz részt a beszélgetésben.
0	Nem képes beszélgetést folytatni, illetve „fejből” beszél.

Beszédkészség

Pont	Szempontok
2	A mondanivalót érthető, világos mondatokban fogalmazza meg, tisztán artikulál és tagol, megfelelő hangsúlyozással beszél.
1	A mondanivalót többnyire érthetően, világosan fogalmazza meg, néhol azonban rossz a hangsúlya.
0	Csak egy-két szóban, szószerkezetben fogalmazza meg gondolatait.

Köznyelvi nyelvhasználat, megfelelő nyelvváltozat

Pont	Szempontok
1	Nyelvhasználata köznyelvi, megfelelő a szóincse és a szóhasználata.
0	Nyelvhasználata szinte teljesen nyelvjárási, szóincse kimondottan szegényes.

2. A szöveg(részlet) hangos olvasása (4 pont)

Pont	Szempontok
4	A jelölt értelmesen, érthetően és folyékonyan olvas, betartja a helyesejtés normáit. Tagolása, hanglejtése, beszédtempója megfelelő.
3	A jelölt folyékonyan olvas, a kiejtésben kisebb normasértést követ el. Tagolása, hanglejtése, beszédtempója nagyjából megfelelő.
2	A jelölt olvasása akadozó, de még érthető. A helyesejtés normáit nem vagy csak kismértékben tartja be.
1	A jelölt olvasása annyira akadozó, hogy nem vagy alig érthető. Több hangot vagy egész szavakat hanyagul ejt vagy kihagy.
0	A jelölt visszautasítja a hangos olvasást.

Predlog, citiranje ni dovoljeno.

3. Irodalmi és nyelvi kérdések (max. 10–10 pont)

A jelölt nyelvi és irodalmi ismereteit az alábbi értékelési skála alapján értékeljük.

Pont	Szemponatok
10	A jelölt ismeretei teljes egészében megfelelőek, képes szintetizálni, a tanár esetleges beavatkozásaiban a párbeszéd lehetőségét látja.
9	A jelölt ismeretei szinte teljes egészében megfelelőek, képes szintetizálni, a tanár esetleges beavatkozásai segítik a párbeszédben.
8	A jelölt ismeretei megfelelőek, hiányosságai alig vannak, képes az önálló elemzésre, szintetizálni azonban csak tanári segítséggel képes.
7	A jelölt ismeretei megfelelőek, többnyire képes az önálló elemzésre. Alig szorul tanári segítségre.
6	A jelölt ismeretei kielégítőek, részben képes az önálló elemzésre. Kevés tanári segítségre szorul.
5	A jelölt ismeretei szinte kielégítőek, képes őket a problémamegoldásban alkalmazni. Kisebb mértékű tanári segítségre szorul.
4	A jelölt ismeretei többnyire kielégítőek, részben képes saját szavaival értelmezni. Nagyonbízott tanári segítségre szorul.
3	A jelölt ismeretei szegényesek, csak részben képes őket felidézni. A pótkérdések csak részben segítik.
2	A jelölt ismeretei szegényesek, csak egy-két adatot képes felidézni, nem tapint rá a lényegre. A pótkérdések nemigen segítik.
1	Az anyag tárgyalása nagyon zavaros, többnyire téves adatokat ismertet.
0	Az anyag tárgyalása teljesen zavaros, téves adatokat ismertet. vagy: A jelölt nem felel.

4 A VIZSGA TARTALMA

4.1 Nyelv

CÉLOK

A jelölt a szöveg elolvasása után képes a szöveg megadott szempontú feldolgozására:

- megnevezi a feladót és a címzettet, a szöveg szándékát, témáját és műfaját,
- kikeresi a szövegből a kért adatokat,
- megoldja a szöveghez kapcsolódó nyelvi – jelentéstani, szófajtani, mondatnani, szövegtani és stilisztikai – feladatokat, alkalmazza elméleti ismereteit a gyakorlatban,
- kijavítja az esetleges helyesírási és nyelvhasználatbeli hibákat, javításait indokolja,
- a szövegalkotás során eleget tesz a műfaji követelményeknek, betartja a megfelelés, az érthetőség, a helyesírás és a nyelvhelyesség szabályait.

A jelölt szóbeli megnyilvánulása során:

- követi a nyelvi normát,
- képes nyilvános kommunikációra,
- ismeri a szövegtípusok jellemzőit,
- ismeri és alkalmazza a szükséges – a jobb oldali oszlopban meghatározott – fogalmakat,
- bemutatja a nyelvváltozatokat,
- ismeri a nyelvek helyzetét és státuszát Szlovéniában,
- ismeri a magyar nyelv helyzetét és státuszát az anyaországban, a határon túli magyar közösségekben, az EU szervezeteiben.

FOGALMAK

Ember és nyelv:

jel, jelrendszer, nyelvi jel, nyelvtípus, nyelvváltozat, irodalmi nyelv, regionális köznyelv, köznyelv, anyanyelv/első nyelv, második nyelv/környezetnyelv, kétnyelvűség; nyelvjárás, diáknyelv

Kommunikáció, tömegkommunikáció:

- nyelvi jel, közlésfolyamat, verbális és nem verbális kommunikáció, tömegkommunikáció

Hangtan:

- hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, hangrend, illeszkedés, mássalhangzótörvények

Szótan (szókészlet, szófajtan, alaktan):

- szókészlet, szókincs, belső keletkezésű szó, kölcsönzó, idegen szó, jövevényszó, szakszó, szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige
- szófaj, ige, névszó, főnév, melléknév, számnév, névmás, főnévi igenév, melléknévi igenév, határozói igenév, határozószó, viszonyzó, névelő, névutó, igekötő, kötőszó, módosítószó, mondatszó, kettős szófajúság
- szótári szó, szóelem, szótó, toldalék, képző, jel, rag, szóalkotás, szóképzés, szóösszetétel, mozaikszó

Jelentés:

- jelentés, egyjelentésű szavak, többjelentésű szavak, azonos alakú szavak, hasonló alakú szavak, rokon értelmű szavak (szinonimák), ellentétes jelentésű szavak (antonimák), hangutánzó és hangfestő szavak

Mondattan:

- mondatrészek: alany, állítmány, tárgy, határozók és jelzők
- szó szerkezetek: hozzárendelő, alárendelő, mellérendelő szó szerkezet és fajtái
- egyszerű mondat, tőmondat, bővített mondat; állító, tagadó mondat, tiltó mondat; összetett mondat, alárendelő és mellérendelő összetett mondat

CÉLOK

FOGALMAK

Szövegtan:

- szöveg, szövegkohézió, bekezdés, tételmondat, elemző-meggyőző szövegfajták, iskolai közlésfajták, írott szöveg, beszélt nyelvi szöveg
- szövegtípusok: elbeszélés, leírás, beszámoló, hír, hirdetés, interjú, jellemzés, magánlevél, hivatalos levél, kérvény, pályázat, meghívó, (szakmai) önéletrajz, motivációs levél
- stílus, stílusrétegek: szépirodalmi stílus, társalgási stílus, tudományos-szakmai stílus (tudományos-ismeretterjesztő), publicisztikai stílus

Helyesírás:

- írásmódok: kiejtés, szóelemzés, egyszerűsítés, hagyomány szerint; betűrend, szótagolás, kis és nagy kezdőbetű, egybeírás, különírás

A nyelvek világa, a magyar nyelv története:

- nyelvrokonság, őshaza, alapnyelv, nyelvcsaládok, nyelvtörténeti korszakok, nyelvemlékek

A szóbeli vizsgán az alábbi három témakör szerepelhet:

- Ember és nyelv
- Kommunikáció, tömegkommunikáció
- A nyelvek világa, a magyar nyelv története

4.2 Irodalom

► Célok

A jelölt az elolvasott/felolvasott szöveg(részlet) alapján képes a művészi szöveg elemzésére és értelmezésére:

- képes folyékonyan, a helyesejtés szabályait betartva felolvasni a szöveget,
- képes a szöveggel kapcsolatos benyomásait, érzelmeit, elképzeléseit megfogalmazni, véleményt alkotni, érvelni, aktualizálni a témát,
- felismeri a szövegben az ok-okozati kapcsolatokat; jellemzi a szereplőket, értékeli magatartásukat, értékrendjüket,
- feltárja a szöveg alapvető tartalmi és formai sajátosságait,
- kapcsolatot teremt a szöveg világa és a személyes lét kérdései között,
- ismeri és alkalmazza a szükséges – a tartalmak második oszlopában meghatározott – esztétikai, poétikai, történeti, stilisztikai fogalomkészletet,
- ismeri a tanult korszakok legfontosabb jellemzőit és megkülönböztető jegyeit,
- képes tájékozottan és meggyőzően írni és beszélni művészi szövegekről, alkalmazva a tanult fogalmakat.

► Tanítási tartalmak

VILÁGIRODALOM, MAGYAR IRODALOM

TARTALOM, SZÖVEGEK	CÉLOK
A Biblia Ószövetség: Jónás próféta Újszövetség: A tékozló fiú	Ismerje a Biblia szerkezetét, etikai és irodalmi jelentőségét. Határozza meg a bibliai történet és a példázat fogalmát, fogalmazza meg üzenetüket; határozza meg az evangélium fogalmát.
Az ókori görög és római irodalom Homérosz: Iliász vagy Odüsszeia Szophoklész: Oidipus király vagy Antigoné	Határozza meg az ókor és az antikvitás fogalmát. Ismertesse a trójai mondakört, az eposz műfaji jellemzőit és hőseszményét. Ismertesse a görög színház jellemzőit, a thébai mondakört. Határozza meg a tragédia, a tragikus hős és a katarzisz fogalmát. Fogalmazza meg és értelmezze a dráma erkölcsi kérdéseit és válaszait.
A középkor Dante Alighieri: Isteni színjáték Halotti beszéd és könyörgés Ómagyar Mária-siralom	Mutassa be a középkor világgképét, ismerje az egyházi és a világi irodalom fogalmát. Mutassa be a középkori világgkép megjelenését. Írja le a túlvilági utazás állomásait, ismerje az allegorikus ábrázolást. Mutassa be a magyar irodalom kialakulását. Ismertesse a nyelvemlékek jellemzőit.
Reneszánsz és humanizmus Boccaccio: Dekameron (A sólyom feláldozása) Shakespeare: Rómeo és Júlia vagy Hamlet Balassi Bálint: Hogy Júliára találja, így köszöne néki	Ismertesse a reneszánsz kialakulását, jellemzőit. Definiálja a humanizmust. Ismerje a cím jelentését (Dekameron), valamint a novella műfaji jellemzőit. Határozza meg a szövegrészlet témáját, magyarázza meg a főbb gondolatokat. Ismertesse az angol reneszánsz színház jellemzőit, ismerje a dráma szerkezetét, jellemezze a szereplőket, mutassa be a dráma humanista értékeit. Ismertesse a magyar reneszánsz szerelmi líra jellemzőit, értelmezze üzenetét.
A barokk A klasszicista dráma Molière: Tartuffe	Ismertesse a barokk korszak világgképét, jellemzőit. Ismertesse a francia klasszicista színház és dráma jellemzőit, a hármas egység szabályát. Ismertesse a komédia jellemzőit, definiálja a komikum fogalmát, mutassa be a drámai jellemeket.

TARTALOM, SZÖVEGEK	CÉLOK
A felvilágosodás korának magyar irodalma	Mutassa be a felvilágosodás világgképét. Határozza meg a klasszicizmus és a szentimentalizmus (preromantika) fogalmát. Ismertesse a magyar felvilágosodás sajátos vonásait, a kulturális programok és a nyelvújítási mozgalom szerepét (Kazinczy).
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez	Ismertesse a szerzői portrét. Mutassa be a Lilla-verseket.
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél	Ismertesse a szerzői portrét. Határozza meg a vers műfaját (elégia).
A romantika	Ismertesse a romantika kialakulását és jellemzőit, értelmezze a byronizmus fogalmát.
Puskin: Anyegin	Határozza meg a mű témáját, műfaját (verses regény). Bizonyítsa: Anyegin „felesleges ember”.
A reformkorszak és a magyar romantika	Ismertesse a reformkor jelentőségét.
Kölcsey Ferenc: Himnusz	Ismertesse a szerzői portrét. Ismertesse a vers műfaját (a bűn és a bűnhődés motívuma).
Vörösmarty Mihály: Szózat	Ismertesse a szerzői portrét. Határozza meg a vers műfaját (óda), mutassa be retorikus szerkezetét, értelmezze a nemzethalál-víziót.
Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem..., Egy gondolat bánt engemet vagy A XIX. század költői	Ismertesse a szerzői portrét. Ismertesse a költő ars poeticáját, látomásköltészetének jellemzőit.
Szeptember végén	Ismertesse a hitvesi költészet jellemzőit, határozza meg a vers műfaját (elégia).
Az apostol	Határozza meg a mű műfaját, értelmezze az apostol fogalmát.
Arany János: Toldi estéje	Ismertesse a szerzői portrét. Mutassa be a műben megjelenő értékkonfliktust.
Ágnes asszony vagy A walesi bárdok	Ismertesse a ballada műfaját.
Jókai Mór: Az arany ember	Ismertesse a szerzői portrét. Határozza meg a regény romantikus és realista jegyeit. Bizonyítsa: Timár Mihály vívódó hős.
A realizmus	Ismertesse a realizmus kialakulását, jellemzőit, határozza meg a naturalizmus fogalmát.
Stendhal: Vörös és fekete vagy Balzac: Goriot apó	Ismertesse a realista regény jellemzőit (karrier- és eszmeregény).
Gogol: A köpönyeg	Ismertesse az írói előadásmódot (groteszk).
Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés	Mutassa be az eszmeregény jellemzőit.

Az előmodernség magyar epikája

Mikszáth Kálmán: Bede Anna
tartozása

Ismertesse a szerzői portrét. Ismertesse a mikszáthi elbeszélést és az író újszerű parasztábrázolását.

Klasszikus modernség a magyar irodalomban

Ismertesse a Nyugat szerepét.

Ady Endre: A Hortobágy poétája vagy
A magyar Ugaron

Ismertesse a szerzői portrét. Ismertesse a látomásszerű tájvers fogalmát.

Héja-nász az avaron

Mutassa be a Léda-szerelem verseit.

Őrizem a szemedet

Mutassa be Ady Csinszka-költészetének jellemzőit.

Babits Mihály: Jónás könyve

Ismertesse a szerzői portrét. Határozza meg a mű műfaját, témáját; ismertesse szerkezetét és stílusát.

Kosztolányi Dezső: Édes Anna

Ismertesse a szerzői portrét. Ismertesse a lélektani regény témáját, az elidegenedettség tapasztalatát.

Móricz Zsigmond: Tragédia

Ismertesse a szerzői portrét. Mutassa be a realizmus és a naturalizmus jelenségét, a lélektaniséget és a történetelvűséget.

A 20. század első felének irodalma

Franz Kafka: Az átváltozás

Ismertesse Kafka világát (átváltkozás, elidegenedés, a groteszk ábrázolása).

József Attila: Tiszta szívvel

Ismertesse a szerzői portrét. Ismertesse József Attila költői világának motívumait.

Talán eltűnök hirtelen... vagy Íme, hát
megleltem hazámat

Határozza meg a vers gondolatmenetét (időszembesítés, létösszegzés).

Radnóti Miklós: Hetedik ecloga

Ismertesse a szerzői portrét. Ismertesse Radnóti költészetének témáját, ismertesse az ekloga jellemzőit.

Portrék az újabb kori magyar irodalomból

Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet

Ismertesse a vers típusát (ars poetica); fejtse ki a költői üzenetet (az értékek átmentése).

Déry Tibor: Szerelem

Ismertesse az írói elbeszélésmódot, a mű műfaját, értelmezze az írói üzenetet.

Örkény István: Tóték vagy Németh
László: Iszony

Ismertesse az írói elbeszélésmódot. Elemezze a valószerű és az abszurd keveredését. Fogalmazza meg az írói üzenetet.

Kertész Imre: Sorstalanság

Ismertesse az írói elbeszélésmódot, a holokausztirodalom fogalmát, valamint az önéletrajziság és a fikció megjelenését a műben.

5 A KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ JELÖLTEK

A különleges bánásmódot igénylő jelöltek részére, akiket végzés alapján irányítottak a képzési programokba, indokolt esetekben (sérülés, betegség) pedig más jelöltek számára is – tekintettel hiányosságuk, korlátaik, zavaruk fajtájára és fokára – Az érettségi vizsgáról szóló törvény 4. szakasza és A szakmai érettségi vizsgakatalógus *A különleges bánásmódot igénylő jelöltek* fejezete értelmében módosítani kell az érettségi vizsga végzésének és a tudás értékelésének módját.

A következő módosítások lehetségesek:

1. az érettségi vizsga két részben, két egymást követő időszakban való teljesítése;
2. az érettségi vizsga idejének meghosszabbítása, beleértve a szünetek hosszabbítását is, illetve több rövidebb szünet beiktatását;
3. a vizsgaanyag formájának módosítása (pl. Braille-írás; nagyítás, ha a kérdések fordítása nem lehetséges; a vizsgaanyag beírása lemezre);
4. külön helyiség biztosítása;
5. módosított munkakörülmények teremtése (világítás, emelés lehetősége...);
6. speciális segédeszközök biztosítása (Braille-írógép, megfelelő írószerek, fóliák domború rajz készítéséhez);
7. vizsga más személy segítségével (aki pl. az írásban vagy olvasásban segít);
8. számítógép használata;
9. módosított szóbeli vizsga és hallás utáni értést mérő vizsga (felmentés, szájról olvasás, jelnyelvre való fordítás);
10. az érettségi vizsga gyakorlati részének módosítása (pl. a szemináriumi dolgozatok, gyakorlatok módosított teljesítése);
11. az értékelés módosítása (pl. azokat a hibákat, amelyek a jelölt zavarából erednek, nem tekintjük hibának; az értékeléskor a külső értékelők együttműködnek a különleges bánásmódot igénylő jelöltekkel való kommunikáció szakembereivel).

6 MELLÉKLET

Az írásbeli feladatlapok és az értékeléshez szükséges útmutatók az Országos Vizsgaközpont honlapján www.ric.si találhatóak.

7 AJÁNLOTT IRODALOM

A szakmai érettségi vizsgára való felkészülésben a jelöltek a feltüntetett szakirodalom mellett a Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa által jóváhagyott tankönyveket és taneszközöket használhatják. A jóváhagyott tankönyvek és taneszközök jegyzéke a Középiskolai tankönyvkatalógusban található, amely a Szlovén Köztársaság Oktatási Intézete honlapján www.zrss.si olvasható.

Amacziné Bíró Zsuzsanna–Cserhalmi Zsuzsanna 2001. *Készüljünk az érettségire! Irodalom*. Budapest: Műszaki Könyvkiadó.

A magyar helyesírás szabályai, 12. kiadás. 2015. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Balázs Géza 2000. *Érettségi témakörök, tételek (Magyar nyelv)*. 500 gyakorlat megoldásokkal. Budapest: Corvina Kiadó.

Borosné Jakab Edit–Schlettné Szabó Ildikó 2002. *Irodalom írásbeli érettségi, A fogalmazás technikája*. Budapest: Corvina Kiadó.

Deme László–Fábián Pál–Tóth Etelka 2010. *Magyar helyesírási szótár*. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Kelecsényi László Zoltán 2001. *Középiskolai irodalmi lexikon*. Budapest: Corvina Kiadó.

Kelecsényi László Zoltán 2003. *Középiskolai kötelező olvasmányok elemzése*. Budapest: Corvina Kiadó.

Kiss Judit 2005. *Érettségi irodalom*, Kulcsszavak. Budapest: Corvina Kiadó.

Kiss Judit 2006. *Érettségi nyelvtan*, Kulcsszavak. Budapest: Corvina Kiadó.

Laczkó Krisztina–Mártonfi Attila: *Helyesírás*. 2006. Budapest: Osiris Kiadó.

Matúra-sorozat (kötelező olvasmányok). 1992–2000. Budapest: Ikon Kiadó.

Pusztai Ferenc szerk. 2009. *Magyar értelmező kéziszótár*. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Szerényi Gábor 2007. *Szóbeli érettségi nagykönyv. Magyar nyelv és irodalom*. Budapest: DFT Hungária Kft.

Tolcsvai Nagy Gábor 2007. *Idegen szavak szótára*. Budapest: Osiris Kiadó.

Vágó Ernőné 2001. *Készüljünk az érettségire! Magyar nyelvtan*. Budapest: Műszaki Könyvkiadó.